

DOMINIKA CHRASTOVÁ

Neznámy adresát/Rudolf Krivoš

„Maliar musí veriť tomu, čo robí, veriť, že je to jediná možná podoba jeho sebavyjadrenia, kréda. Možno sa mu podarí presvedčiť ostatných o svojej pravde a viere, potom je úspešný, ak nie, možno ho pochopia neskôr.“ To sú slová Rudolfa Krivoša.

Prezerám si výstavu Galandovcov a odrazu ma jeden obraz donúti zastaviť sa. Je na ňom postava, no vyzerá zvláštna, ba až zdeformovaná. Prečítam si názov diela. Neznámy adresát. Ako sa asi cíti človek, ktorý nevie, komu svoje myšlienky a názory odhaľuje? Trápi ho vôbec, či sa nájde niekto ochotný otvoriť „list“ nesúci v sebe jeho dušu? Skupina autorov považovaná dnes za legendy slovenskej moderny musela preskákať mnoho polien hodených pod nohy. No ich dielam to na nadčasovosti len pridalo.

„Jediné, čo možno v umení objaviť, je vlastná osobnosť, lebo je neopakovateľná.“ Autor má aj v tomto pravdu. Vytrvalo sa pozerám na ten jeden obraz, no pritom vidím obrazov niekoľko. Vytvárajú sa mi v myšlienkach rad za radom. Čo už, kolotoč uvažovania sa roztočil a koniec jazdy zatiaľ nie je na dosah.

Ako často snívame o tom, že sa nám podarí stretnúť osobu s vlastnosťami, záujmami a výzorom presne podľa našich predstáv? Ako často snívame o niekom, kto bude chápať každý detail našich starostí bez výsmechu či potreby roznášať klebety? Raz za čas sa každý z nás cíti sám. Má chuť kričať, no pritom dokáže byť len ticho. Možno aj preto vzniklo umenie písania. Papier znesie veľa. „Keď maľujem, chcem fixovať pocity v obraze,“ priznal sa kedysi ďalší zo skupiny Galandovcov, Andrej Barčík. Čo keby sme my, menej nadaní maliari, fixovali pocity do listov? Stojí za to zamyslieť sa, aké by to bolo, keby sme do roly adresáta obsadili samých seba a prečítali si svoju spoveď s odstupom poštárskeho času. V prvom rade by sa dal za maximálny výstrelok považovať už len fakt, že sme vôbec nejaký list poslali. To dnes predsa nefičí.

Nie je to trendy, cool ani in a pravdepodobne by sme za to lajk nedostali. No potrebujeme ho vôbec?

Ako sa tak pozerám na Neznámeho adresáta, namaľované známky mi pripomínajú príbeh moji starkých. Tí poznajú čaro posielania listov azda najlepšie. Stihli si ich vymeniť desiatky, kým sa dedo vrátil z vojny. V hnedých farbách obrazu by sa určite dal nájsť odtieň babkiných očí, ktoré sa aj po oslave zlatej svadby pozerajú na deda stále rovnako zaľúbene.

Neskôr som sa snažila prísť na to, prečo autor tak často využíval práve zemité farby, až som narazila na ďalší jeho výrok: „Hnedý je puk na konári jablone, skôr ako z neho vylezie nsmelá krehká zeleň listu a hnedé je aj zhnité jablko. Niekedy sa mi zdá, že hnedé je v našom svete všetko, čo doňho nevpašoval človek.“ Žeby motivácia pre dizajnérov...? Ako hnedooká brunetka by som sa nenahnevala. No čo sa týka tvarov, zastávam skôr symetriu. V tom je zrejme Rudolf Krivoš môj protipól, no má na to dôvod: „Nedeformujem kvôli deformácii samotnej. Deformácia nie je mojím formotvorným zámerom, ale výsledkom procesu, v ktorom sa zaoberám myšlienkou.“

Myslieť. Tvoriť. Vylepšovať. Nieкто aj fantazíruje, no nedokáže svoje predstavy zhmotniť. Nieкто aj tvorí, no nenachádza odhodlanie pozdvihnúť svoje diela na vyššiu úroveň. Nieкто sa o to aj snaží, no chýba mu kľúčová ingrediencia. Čas. „Sme obkolesení a stiesnení sieťou našich drôtov, po ktorých bežia naše rozhovory. Rýchlosť a komunikácia spôsobili, že neraz nevieme komunikovať s najbližšími. Miesto šťastných ľudí v tomto storočí vidíme okolo seba číhajúcich tvorov zamurovaných vlastnou samotou a sklami áut a z ľudských mozgov sa stali podráždené antény.“ Prozaik a esejista Ján Johanides vyjadril slovami to, čo Rudolf Krivoš vystihol v obrazovom cykle Návraty. Žijeme vo svete, kde človek stráca sám seba.

Napriek tomu máme stále nádej na záchranu. Čo je to za zbraň? Nejaká najnovšia technológia? Koľko peňazí na ňu treba? Kde ju vygooglim? Všetky materialistické otázky podobného typu sú úplne zbytočné. Nejde o nič viac, ale ani o nič menej, ako o umenie. O jednoduchý abstraktný pojem, ktorý nemôžeme iba letmo prebehnúť očami a pokračovať ďalej v telefonovaní, mailovaní či číetovaní. Musíme sa zastaviť a vpiť sa doň pohľadom, precítiť ho sluchom alebo ho priniesť na svet takým starodávnym spôsobom, akým je sformulovanie slov do listu. Či už to bude opis našich

pocitov, vtipná príhoda, ktorá sa nám stala ráno vo vlaku, alebo sci-fi príbeh o mimozemšťanoch, na tom nezáleží. To na čom záleží, je otázka: Komu svoj list pošleme?